

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך יט, תשכ"ח

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

מה היא צורת הנסמך של סֶפֶק?

הגיעו לאוזני דברי תרעומת על ניקודי בששה סדרי משנה, הוצאת מוסד ביאליק ו"דביר", את הנסמך של סֶפֶק — סֶפֶק: סֶפֶק טומאה (תרומות ח, ה), סֶפֶק נפשות (יומא ח, ו) וכמה כיוצא בהם. לדעת המתרעמים יש לנקד סֶפֶק, על פי: זֶקֶן ביתו (בראשית כד, ב), כֶּבֶד פה וְעַרְל שפתיים (שמות ד, י). ניקוד סֶפֶק ראיתי בנוסחאות ישנים ובניקוד תימני. עי' גם מלאכת שלמה, יומא ה, ו: «סֶפֶק נפשות, כן ניקד ר"מ [לונגו] וטעמו ידוע מפני שהוא סמוך». (כנראה, בא להוציא נִיקוּד סֶפֶק; ראיתי בנוסחאות ספרדיים: סֶפֶק נפשות, וכיוצא בו. ברור שעל ניקוד זה לא יכלתי לסמוך.) איני יודע, אם יש יהודים קוראים סֶפֶק. מקובל בדיבור ובלימוד סֶפֶק ספיקא (רק אשכנזים?). פיוטי ינאי, עמ' קסג: «ספיק כל טומאה» ביו"ד בפירוש.

אף במקרא גופו סמך לניקודי: עֶקֶב עשו (בראשית כה, כה), יוֹן מצודה (תהלים סט, ג), כֶּאֱבֶל־אֵם (שם לה, יד); הסגול במקום צרי בגלל המקף. אף בלשון רבים: אֲבֵלֵי צִיּוֹן (ישע' סא, ג, שִׁמְחֵי רַעְתִּי (תהלים לה, כו) חֲפְצֵי רַעְתִּי (שם מ, טו), יִשְׁנֵי אֲדַמַּת עֶפֶר (דניאל יב, י).

(לפיכך, אותו הקריין בראדיו, המקפיד לומר שֶׁכְּנִיהֶם

במקום שִׁכְנִיָּהֶם, אִינוּ רְאוּי לְשַׁבַּח. אִפִּי מִן נִמְלֵ (כִּפִּי שֶׁהוֹנֵהג
בְּרֵאדִיו) רְאוּי נִמְלֵ, נִסְמַךְ יַחִיד, נִמְלֵי בְּלִשׁוֹן רַבִּים. בּוֹזֵה יִנּוֹתֵק
הַנִּמְלֵ מִן הַנִּמְלָה נִיתוֹק גְּמוּרָה.)

ה"א האמיתות

למאמרו של החכם נ' ברגרין בקונטרס קפ"ח—קפ"ט
יש להעיר: ייתכן שגם אצל ר"י הלוי מצאנו ה"א האמיתית
בחרוז: „הִלְנוּ נַחֲלָה רַק מִקְדְּשֵׁי אֱלֹהִים, וְאִיךָ נִהְיָה לְהַר קֹדֶשׁוֹ
שִׁכְחִים?” („דְּבָרִיךָ בְּמוֹר עוֹבֵר“). לִפִּי זֶה נִיתֵן לִפְרֹשׁוֹ: הֵלֵא
לְנוּ נַחֲלָה וְכוּ'.

ג ד ל י ה א ל ק ו ש י

הערת המערכת:

מעין זה פירש פסקה זו ר' חיים ברודי בדיואן ר"י הלוי כרך ב',
וזה לשונו: „הֵן לֹא נִשְׂאָר לָנוּ מִכָּל מַחְמַדֵּינוּ חֵלֶק וְנַחֲלָה, רַק מִקְדֶּשׁ ה'“.
גם ח' שירמן ב„השירה העברית בספרד ובפרובאנס“ (עמ' 493):
„הִלְנוּ — לִשׁוֹן חִינוּק: הֵרִי לָנוּ“ אֵלֵא שֶׁאִפְשָׁר לְהַבִּין הֵיא חֲטוּפָה זו
כִּהֵיא הַשְּׂאֵלָה: וְכִי יֵשׁ לָנוּ נַחֲלָה זוֹלַת מִקְדְּשֵׁי אֱלֹהִים? (כְּמוֹ בְּחֲרוּזִים
שֶׁאֲחַר זֶה: „הֵישׁ לָנוּ בְּמִזְרַח אִו בְּמַעְרָב מִקּוֹם תְּקוּהָ וְכוּ'“).

מ"מ